

Datu Orokorrak

Irakasgaia: ETOLOGIA ETA JOKABIDEAREN BILAKAERA

Titulazioa: PSIKOLOGIAKO GRADUA

Mota: OINARRIZKOA

ECTS kredituak: 6 ECTS

Maila: 1.

Denbora-banaketa: 1. SEIHILEKOA

Hizkuntza: GAZTELANIA

Irakasle-taldea: Dk. Manuel Pérez Álvarez

Ikasgela(k): 2.7

Irakasgaiaren aurkezpena:

Irakasgai honetan, animalien eta gizakien portaera ikuspegi ebolutibo batetik ikertzen da. Hautaketa naturala, egokitze-portaera eta espezieen arteko antzekotasunak eta desberdintasunak aztertzen dira. Funtsezko gaiak jorratzen dira, hala nola etologia, bilakaera, hominizazioa eta egokitzapena. Hainbat kontzeptu aztertzen dira, hala nola etograma, hominidoen filogenia, etoekologia, animalien eta gizakien komunikazioa, sexu-estrategiak, gurasoen zainketak, gaitasuna eta lankidetzak, eta trebetasun kognitiboak animalien eta gizakien erreinuan. Gai horiek teoriaren, kasuen azterlanen eta adibide praktikoen bidez aurkezten dira, portaeraren oinarri ebolutibo eta etologikoak sakon ulertzeko.

Datu espezifikoak

Prestakuntza- eta ikaskuntza-prozesuaren emaitzak (PIE)¹

Ezagutzak edo Edukiak (E)	E1	Psikologiaren eremuan eragina izan duten teoria eta ikuspegi psikologiko nagusiak ulertzea, ikuspegi klinikoak zein aplikatutako arloak eta ikerketakoak barne hartuta.
	E2	Psikologiarekin lotutako funtsezko kontzeptuak identifikatzea, hala nola pertzepzioa, memoria, pentsamendua eta emozioa, bai testuinguru klinikoetan, bai hezkuntza-, antolamendu- eta gizarte-inguruneetan.
	E3	Giza garapenaren mugarriak aztertzea, haurtzarotik zahartzarora, eta faktore biologikoek, emozionalek, portaerazkoek eta sozialek nola eragiten duten ulertzea, eta bizitzaren etapa guztien ulermen integrala txertatzea.

¹ PIEren sailkapena 822/2021 Errege Dekretuan definitutakoari dagokio, eta titulua egiaztatzeko memorian definituta dago.

Irakaskuntza Gidaliburua 2026/27 ikasturtea

	E4	Prozesu kognitiboak ikertzea, sistema sentsorialak psikologiaren esku-hartze eremu desberdinetan aplikazio praktiko gisa ulertzea barne.
	E5	Oroimenaren eraketa eta pentsamendu-prozesuak ulertzea, bai eta arazoak konpontzea eta erabakiak hartzea ere, eta hainbat testuinguru psikologikotan aplikatzea.
Gaitasunak (GA)	GA1	Arlo psikologikoko arazo sozial, zientifiko edo etikoei buruzko iritzi arrazoituak ematea, giza portaerari, banakoari eta sozialari eta gertatzen den testuinguruari buruzko datu garrantzitsuetan oinarrituta.
	GA2	Giza portaerari buruzko gaiei buruzko informazioa, ideiak, arazoak eta konponbideak transmititzea publiko espezializatu bati zein espezializatu gabeari.
	GA5	Arazoak identifikatzea, sormenezko konponbideak sortzea eta estrategia eraginkorrak aplikatzea jardun psikologikoan erronkei aurre egiteko.
	GA6	Lanbidearen kode etikoa eta printzipio gidariak eta balio demokratikoak errespetatzea (genero-berdintasuna, tratu-berdintasuna, diskriminaziorik eza eta giza eskubideak errespetatzea, besteak beste) psikologiaren arloko esku-hartzeak aplikatzean, praktikan zein ikerketan.
Trebetasunak eta Abileziak (T)	T8	Ebaluazioen eta tratamenduen emaitzak argi eta garbi aurkeztea hainbat publikori, eta komunikazioa testuinguruaren arabera egokitzea, klinikoa, hezkuntzakoa edo komunitarioa izan.

Irakasgaiaren Edukia

Irakasgai honetan honako hauek ikasiko dira:

1. Bizitzaren jatorria eta aniztasuna
 - 1.1. Kreationismoa eta eboluzionismoa
 - 1.2. Bilakaeraren denbora- eta espazio-dimentsioa
 - 1.4. Aniztasunaren arazoa: taxonomia eta sistematika
2. Teoria ebolutiboak
 - 2.1. Teoria predarwinarrak, darwiniarrak eta post-darwiniarrak
 - 2.3. Geneen, organismoen eta giroen arteko erlazioak
3. Giza bilakaera
 - 3.1. Hominidoen eta hominoen filogenia
 - 3.2. Giza bilakaeraren denbora- eta espazio-dimentsioak
 - 3.3. Hominizazioa eta egokitzen filogenetiko

Irakaskuntza Gidaliburua 2026/27 ikasturtea

4. Etologiaren hastapenak
 - 4.1. Kontzeptua, aztergaia eta etologiaren perspektibak
 - 4.2. Etologiaren lau gaiak
5. Metodo konparatiboa etologian
 - 5.1. Konparazio protoebolutiboak eta filogenetikoak: bilakaera-mailak, erlazio alometrikoak, ereduak
 - 5.2. Konparazio ekologikoak: konbergentzia, dibergentzia, bizi-zikloa.
6. Herentziaren oinarri molekularrak
 - 6.1. Geneen izaera kimikoa
 - 6.2. Mendu aurreko kontzeptuak eta printzipio mendeliarrak
 - 6.3. Geneen, bilakaeraren eta portaeraren arteko erlazioa
7. Portaeraren ontogenia
 - 7.1. Faktore biologikoak eta inguruneak
 - 7.2. Ikaskuntza motak eta filogenia
 - 7.3. Aurretiko joera biologikoaren eta ikaskuntzaren arteko interakzioa
8. Psikologia eboluzionista
 - 8.1. Psikologia eboluzionistaren sarrera eta printzipioak
 - 8.2. Giza portaeraren bilakaera eta egokitzapena
9. Portaeraren funtzioa
 - 9.1. Kontzeptua eta azterketa-metodoak
 - 9.2. Eboluzio-estrategia egonkorak
10. Hautaketa eta eboluzio-estrategiak
 - 10.1. Talde-hautaketaren eta banakako hautaketaren teoria
 - 10.2. Familia-hautaketaren teoria
 - 10.3. Elkarrekikotasunaren eta sexu-hautaketaren bidezko hautaketa
 - 10.4. Gurasoen inbertsioa eta sexuen bigarren mailako proportzioa

Irakaskuntza-metodologiak eta Prestakuntza-jarduerak

Irakasgai honetan erabilitako irakaskuntza-metodologiak honako hauek dira:

IM1	Azalpenezko metodoa
IM4	Proiektuetan oinarritutako ikaskuntza
IM5	Ikasketa kooperatiboa
IM6	Tutoretzak

Irakaskuntza Gidaliburua

2026/27 ikasturtea

Irakasgai honetan erabilitako prestakuntza-jarduerak honako hauek dira:

Prestakuntza-jarduerak	Aurreikusitako orduak	presentzialtasuna (%)
PJ1: Klase teorikoa	30	100
PJ2: Praktika-klasea	15	100
PJ3: Lanak egitea (banakakoak eta/edo taldekoak)	30	50
PJ3: Tutoretzak (banakakoak eta/edo taldekoak)	15	20
PJ5: Ikasketa independentea eta ikaslearen lan autonomoa	56	0
PJ6: Ebaluazio-probak	4	100
Guztira	150	--

Ebaluazioa: Ebaluazio-sistemak eta -irizpideak

Irakasgai honetan honako ebaluazio-sistema hauek erabili dira:

Izendapena	Gutx. hazt.	Gehi. hazt.
ES1 Ikaslearen bertaratzea eta parte-hartzea ebaluatzea	0	10
ES2 Lanen ebaluazioa	0	60
ES3 Ebaluazio- eta/edo azterketa-probak	30	100

Ikasleak bi ebaluazio-modalitate ditu irakasgaia gainditzeko:

- Etengabeko ebaluazioa, urtean 2 deialditan: ohikoa eta ezohikoa.
- Ebaluzio bakarra, urtean 2 deialdirekin.

Euneiz Unibertsitatean, ebaluazio jarraitua (irakasleek definitutako irakasgaiaren jarduera ebaluagarrien batezbesteko haztatua) da ebaluazio nagusia, baina Euneizek ebaluazio bakarrari heltzeko aukera ematen dio ikasleari.

Irakaskuntza Gidaliburua 2026/27 ikasturtea

Ezin da aldatu ikasturtean zehar ikasleak aukeratutako ebaluazio-modalitatea (jarraitua izatetik bakarra izatera).

Ebaluazio bakarreko modalitateari heldu nahi dion ikasleak hori justifikatzen duen idazki formal bat aurkeztu beharko du irakasgaiaz arduratzen diren irakasleei eta tituluaren koordinazioari zuzenduta, modalitate hori hasi eta lehenengo bi asteetan.

Ikaslea ez bada joaten eskola presentzialetara % 80ra, ebaluazio bakarraren ezohiko deialdira igaroko da zuzenean.

Salbuespen gisa, irakasgaiaz arduratzen den irakasleak beste irizpide gehigarri batzuen bidez baloratu ahal izango du, hala nola parte hartzea, jarrera, ikaslearen jardun- eta aprobetxamendumaila, etab., ikasleari ohiko deialdian jarraitzeko aukera, betiere haren gutxieneko bertaratzea % 70etik gorakoa bada.

Hutsegiteak irakasgaiaz arduratzen den irakasleari justifikatu behar zaizkio, astebeteko epean gehienez ere. Egiaztagiri ofiziala posta elektronikoz aurkeztu beharko zaio irakasle arduradunari.

Ikaslea SOILIK etendako zatiekin joango da ezohiko ebaluaziora.

Irakasgaiaren kalifikazio-sistemak 1125/2003 Errege Dekretuan ezarritakoari jarraitzen dio, eta lortutako emaitzak 0tik 10era bitarteko zenbakizko eskalari jarraituz kalifikatuko dira, dezimal baten adierazpenarekin.

- 0-4,9: Gutxiegia (GT).
- 5,0-6,9: Nahiko (NK).
- 7,0-8,9: Oso ongi (OO).
- 9,0-10: Bikain (BI).

«Ohorezko matrikula» aipamena 9.0 edo gehiagoko kalifikazioa lortu duten ikasleei eman ahal izango zaie. Kopurua ez da izango dagokion ikasturtean ikasgai batean matrikulatutako ikasleen ehuneko bost baino handiagoa, matrikulatutako ikasleen kopurua 20tik beherakoa denean izan ezik; kasu horretan, «Ohorezko Matrikula» bakarra eman ahal izango,

Ebaluazio-jarduerarik egiten ez duen ikasle matrikulatua ez-aurkeztutzat (EA) joko da.

Idatzizko ebaluazio-jarduera orok (lanak, azterketak...) akats ortotipografikoak hartuko ditu kontuan azken kalifikazioan.

Plagioa debekatuta dago, bai lanetan, bai azterketetan, kalifikazioa detektatuz gero, eten egingo da. Campus birtualaren bidez entregatutako lanak Turnitin tresnak aztertuko ditu:

- Irakasleak % 20 eta % 30 arteko antzekotasun-indizea duten txostenak berrikusiko ditu, plagio-iturri posibleak aztertzeko eta justifikatuta dauden ebaluatzeko.
- Irakaslearen analisia egin ondoren, % 30etik gorako antzekotasun-indizea duen edozein

Irakaskuntza Gidaliburua 2026/27 ikasturtea

Ian ez da ebaluatuko.

Beharrezko baliabide materialak eta azpiegiturak

Baliabide material edota azpiegitura mota
Irakaskuntza presentzialerako hornitutako ikasgela teorikoa.
Edukiak azaltzeko eta jarraitzeko ikus-entzunezko baliabideak.
Ikaskuntza-plataforma birtuala eta lotutako baliabide digitalak.
Irakasgaia garatzen laguntzeko irakaskuntza-materiala.
Gesell gela, terapia psikologikoko egoerak simulatzeko eta entrenatzeko.
Baliabide bibliografikoak, psikometrikoak eta gaiarekin lotutako dokumentazio akademikoa.

Bibliografia eta ikasteko beste baliabide batzuk

Oinarrizko Bibliografia

- Carranza, J. (2009). Etología: Introducción a la ciencia del comportamiento. Universitat de València.
- Colmenares, F. (1996). Etología, Psicología Comparada y Comportamiento Animal. Madrid: Síntesis.
- Eibl-Eibesfeldt, I. (1993) Biología del comportamiento humano: Manual de etología humana. Alianza Psicología.

Bibliografia Osagarria

- Darwin, C. (1859). El origen de las especies. Barcelona, España. Tusquets Editores.
- Carranza, J. (2016) Etología Adaptativa. el comportamiento como producto de la selección natural. Córdoba: Universidad de Córdoba.
- Harari, Y. N. (2015). Sapiens: breve historia de la humanidad. DeBolsillo.
- Kolbert, E. (2015). La sexta extinción: una historia no natural. Barcelona, España. Debate.
- Meijer, E. (2019). El lenguaje de los animales. Madrid, España. Capitán Swing Libros.

Gomendatutako beste ikaskuntza-baliabide batzuk

Irakaskuntza Gidaliburua

2026/27 ikasturtea

- <https://phet.colorado.edu/es/simulations/natural-selection>